

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา
 - 1.1 ความหมายของกิจกรรมนักศึกษา
 - 1.2 ปรัชญาของกิจกรรมนักศึกษา
 - 1.3 ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษา
 - 1.3.1 ประโยชน์แก่ตัวนิสิตนักศึกษาเอง
 - 1.3.2 ประโยชน์ต่อชุมชนและมหาวิทยาลัย
 - 1.3.3 ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษาที่เกิดต่อการบริหารมหาวิทยาลัย
 - 1.4 ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา
 - 1.5 หลักการบริหารกิจกรรมนักศึกษา
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ
2. เอกสารที่เกี่ยวกับอาชีพ
 - 1.1 ความหมาย
 - 1.2 ประเภทอาชีพ
 - 1.3 การวางแผนอาชีพ (Career Planning)
 - 1.4 ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ
 - 1.5 การบริหารจัดการงานอาชีพ (Managing Careers)

1. เอกสารที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

1.1 ความหมาย

กิจกรรมนักศึกษา (Student activities) มีผู้ให้ความหมายหรืออธิบายไว้หลายท่าน ในแง่มุมที่แตกต่างกันดังนี้

กู๊ด (Good 1970 : 562) อธิบายว่า กิจกรรมนักศึกษาหมายถึงโปรแกรมและการดำเนินงาน ซึ่งนักศึกษาหรือสถานศึกษาจัดขึ้น โดยมีความหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถ และสร้างความสนใจให้นักศึกษาทั้งนี้โดยอยู่ในความดูแลของสถานศึกษา

เฟรดเดอริก (Frederick 2525 : 121) อธิบายว่า กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายในสถานศึกษา ซึ่งนักศึกษามีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมเหล่านั้นสถานศึกษาจะต้อง สนับสนุนและการเข้าร่วมกิจกรรมจะไม่มีผลต่อการพิจารณาผลการศึกษา

จินตนา บุญพันธ์ (2525 : 121) สรุปความหมายของกิจกรรมนักศึกษาไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยนักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการพัฒนาตนเองทั้งด้านส่วนตัว อารมณ์ สังคม และวิชาการ เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาเข้าร่วมโดยความสมัครใจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคะแนนหรือหน่วยกิตใด ๆ โดยที่การดำเนิน กิจกรรมต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530 : 145) อธิบายว่า กิจกรรมศึกษานั้นหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนานักศึกษาด้านต่าง ๆ นอกเหนือไปจากสิ่งที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียนในชั้นเรียนกิจกรรมดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจของนักศึกษา และไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนในรายวิชาหนึ่งรายวิชาใด กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนานักศึกษานั้นจึงหมายรวมถึงกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้นักศึกษาและส่วนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาได้จัดขึ้นเอง โดยการนิเทศและดูแลจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาสัมผัสชีวิตที่ถูกต้องในมหาวิทยาลัย

วิลาสินี เพชรขาว (2543 : 8) สรุปได้ว่า กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของนักศึกษา ผู้บริหารสถาบันเห็นชอบ ได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีคะแนนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

วิจิตร ศรีสะอาด (ม.ป.ป.) สรุปได้ว่า กิจกรรมนักศึกษา คือ งานโครงการ โปรแกรม หรือการกระทำซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ความเห็นชอบ ดูแลและสนับสนุนของสถาบันการศึกษา เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการให้การศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาตามวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษานั้น และเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษามากยิ่งขึ้น จึงน่าจะได้พิจารณาในรายละเอียด บางประการเพิ่มเติมดังนี้

1. ผู้คิดและผู้ทำกิจกรรมนักศึกษานั้นโดยอุดมคติแล้วก็ควรจะเป็นนิสิตหรือนักศึกษาเอง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า สถาบันการศึกษา หรืออาจารย์จะถูกจำกัดสิทธิและโอกาสในการจัดกิจกรรมนักศึกษาเสียโดยสิ้นเชิง ในบางโอกาสและบางเรื่องกิจกรรมนักศึกษาอาจจะถูกคิดและทำโดยสถาบันการศึกษาเอง หรืออาจจะเป็นการร่วมคิดร่วมทำระหว่างนักศึกษากับบุคลากรของสถาบันก็ได้ ประเด็นที่เราควรจะให้ความสนใจมากกว่า คือ ผลประโยชน์ของการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นผลให้เกิดการพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์นั่นเอง

2. การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาจะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งนี้เพราะเราถือว่ากิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมนันทนาการ หรือเป็นการเล่นสำหรับนิสิตนักศึกษา เพียงแต่ว่าเป็นการเล่นที่มีระบบและมีความหมายที่ลึกซึ้งเท่านั้นเอง

ดังนั้นเมื่อหลักการของกิจกรรมนันทนาการ คือ ผู้เข้าร่วมจะต้องเข้าร่วมโดยความสมัครใจกิจกรรม นักศึกษาจึงต้องให้นักศึกษานักศึกษาเข้าร่วม โดยความสมัครใจ

3. กิจกรรมนักศึกษาที่จัดขึ้นต้องเป็นเรื่องสนุกสนาน ให้ความเพลิดเพลินแก่นักศึกษ นักศึกษาจึงไม่ควรจะกำหนดระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ไว้จนเกิดความวิตก กังวลหรือความกดดันแก่นักศึกษจนเกิดกลายเป็นแหล่งความเครียดอีกแหล่งหนึ่งของนักศึกษาไป

4. กิจกรรมนักศึกษาจะต้องไม่ขัดต่อนโยบายของสถาบันการศึกษานั้น ไม่ขัดต่อ กฎหมายบ้านเมือง และประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

5. กิจกรรมนักศึกษาจะอยู่ภายใต้การดูแลแนะนำและให้ความช่วยเหลือของอาจารย์ที่ ปรึกษา ทั้งนี้เพื่อป้องกันอันตรายหรือความผิดพลาดอันเนื่องมาจากความด้อยประสบการณ์ของนักศึกษา การให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาหมายถึงการนำเอาความรู้ ความคิด ประสบการณ์ของอาจารย์ ที่ปรึกษามาช่วยให้กิจกรรมนักศึกษาเกิดประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาและประโยชน์ต่อสังคมให้มากที่สุด

จากการให้ความหมายของกิจกรรมนักศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ากิจกรรมนักศึกษา (Student Activities) หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกคณะ ที่ดำเนินงานโดยนักศึกษา หรือคณะ เป็นผู้จัดทำขึ้น เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของนักศึกษา อันเป็นการเสริมสร้าง ประสบการณ์และพัฒนาการของนักศึกษา โดยดำเนินการอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะ

ปรัชญาของการจัดกิจกรรมนักศึกษา

วิลสัน พีเชอร์ (2543 : 8) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักอันสำคัญ คือ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพไปพัฒนาประเทศ การผลิตบัณฑิตที่มีความเจริญงอกงามในด้านความรู้ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ นั้น กิจกรรมนักศึกษามีส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนา นักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ นีรันดร์ จุลทรัพย์ (2528 : 13) ได้สรุปปรัชญาการดำเนินงาน บริการด้านกิจกรรมนิสิต ซึ่ง วชิรญา บัวศรี ได้บรรยายประกอบการสอนวิชาการกิจการนิสิต เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2522 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ว่าปรัชญาการดำเนินงาน บริการด้านกิจการนิสิต คือ

1. การศึกษาไม่จำกัดเฉพาะห้องเรียนในมหาวิทยาลัยเท่านั้นแต่การศึกษาจะรวมไปถึง นอกห้องเรียน ด้วย

2. กิจการนิสิตจะดำเนินการไปในรูปใดแล้วแต่สถาบัน แบ่งตามแนวปรัชญาได้ 4 พวก คือ พวกที่เห็นนิสิตสำคัญ (Progressivist) พวกที่เห็นสังคมสำคัญ (Reconstructionist) พวกที่เน้น ความรู้ (Essentialist) และพวกที่ถือว่าสรรพความคิดมีอยู่แล้วไม่มีอะไรใหม่ (Idealist)

3. จะต้องพัฒนานิสิตทุกด้าน มิใช่แต่ในด้านวิชาการเท่านั้น ซึ่งสถาบันจะต้องเห็น เป็นเรื่องสำคัญ กิจกรรมที่จัดได้แก่ ด้านบุคคล และด้านกลุ่ม

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528 : 134-135) ปรัชญาของการจัดกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาให้นักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นคนที่มีประโยชน์ เป็นที่ต้องการของสังคมโดยมีอาจารย์และสถาบันให้การสนับสนุนส่งเสริม ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมนักศึกษา และถือว่ากิจกรรมนักศึกษามีความสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในหลักสูตร

ประโยชน์ของกิจกรรม

วิจิตร ศรีสะอ้าน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่ากิจกรรมนักศึกษามีประโยชน์หลายด้านดังนี้

1. ประโยชน์แก่ตัวนิสิตนักศึกษาเอง

1.1 ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในทางนันทนาการเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการศึกษาเล่าเรียนหรือเรื่องส่วนตัว

1.2 ช่วยให้เกิดความรู้จักตนเอง (Self - realization) แก่นิสิตนักศึกษามากขึ้น เราไม่แน่ใจว่าเป็นความบกพร่องหรือผิดพลาดของระบบแนะแนวทางการศึกษาหรือระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าทำการศึกษากันแน่ที่ทำให้ให้นิสิตนักศึกษาจำนวนหนึ่งไม่ได้เรียนในสาขาวิชาที่ตนเองปรารถนา หรืออาจจะมีนิสิตนักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ทราบด้วยซ้ำไปว่าเขาควรจะปรารถนาอะไร ทั้งนี้เพราะเขาไม่เคยมีโอกาสดำสำรวจตนเองเลยว่า เขาเกิดมาเพื่อจะเป็นอะไร การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษานับว่าเป็นโอกาสอันดีที่นิสิตนักศึกษาจะได้สำรวจและแสวงหาความเป็นตัวของตัวเองได้มากและจริงจังขึ้น

1.3 ช่วยให้ได้มีโอกาสพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativeness) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะเจริญงอกงามได้ดีในบรรยากาศของการมีเสรีภาพที่จะคิดที่จะทำ

1.4 ช่วยให้ได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพผู้นำ ในการเข้าร่วมหรือทำกิจกรรม นักศึกษานั้นนิสิตนักศึกษาจะมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะและพัฒนาบุคลิกภาพหลายอย่างซึ่งมีความจำเป็นต่อการเป็นผู้นำ เช่น การฝึกความอดทนการฝึกความมั่นคงทางอารมณ์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อความหมาย ความรับผิดชอบ ฯลฯ

1.5 ช่วยให้สนองตอบความสามารถและความสนใจของตนเอง นิสิตนักศึกษามีความสนใจและความสามารถมากเกินกว่าที่การเรียนการสอนในชั้นเรียนจะสนองตอบได้ครบถ้วน และสำหรับบุคคลที่มีความสนใจ ความสามารถและความพร้อมแต่ไม่มีโอกาสแสดงออกนั้นเขาจะมีความอึดอัดและขัดใจซึ่งความอึดอัดขัดใจดังกล่าวนี้ หากถูกเก็บกดเอาไว้ติดต่อกันเป็นเวลานานย่อมไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพจิตและบุคลิกภาพทางอารมณ์ของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นการนิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสสนองตอบความสนใจและความสามารถของเขาในกิจกรรมนักศึกษาก็จะทำให้เขาเกิดความพึงพอใจ ผ่อนคลายและเป็นสุข ซึ่งจะส่งผลดีต่อการศึกษา

1.6 ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ให้แก่นิสิตนักศึกษา ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองหรือการรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อสังคม นับว่าเป็นความรู้สึกที่สำคัญเพราะมันเป็นการสนองตอบความต้องการในระดับสูงอย่างหนึ่งของมนุษย์ (esteem need) มนุษย์มีความต้องการที่จะให้ผู้อื่นนิยมนยกย่องนับถือในความเป็นคนที่มีคุณค่าของตนเอง และกิจกรรมนักศึกษาเองที่เป็นโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงให้สังคม และกลุ่มเพื่อนได้เห็นความเป็นคุณค่าของตนเอง

1.7 ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะในการอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นทักษะในการอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการอยู่ร่วมกันที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การสื่อความหมายทั้งโดยการพูดและการเขียน การอภิปราย การประชุม และการทำงานร่วมกัน เป็นต้น สิ่งที่มีมักจะพบบ่อย ๆ คือบัณฑิตจำนวนหนึ่งที่ไม่อาจจะสื่อความหมายกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างไปจากตนเองอย่างมีประสิทธิภาพได้ เช่น บัณฑิตที่ฉลาด ๆ เรียนเก่งมากกลับไม่สามารถพูดกับคนที่ไม่ฉลาดให้รู้เรื่องได้ หรือบัณฑิตที่มาจากครอบครัวฐานะที่ยากจนไม่สามารถสื่อความหมายกับบุคคลที่มีฐานะร่ำรวยได้เหล่านี้ เป็นต้น

1.8 ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพทั่วไปให้แก่นักศึกษาทั้งทางด้านกายภาพ ด้านวาจา ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านความสนใจ ในการเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมนักศึกษานั้น นิสิตนักศึกษาก็จะได้เรียนรู้โดยตรงในเรื่องของการดูแลหรือปรับปรุงบุคลิกภาพเพราะเขาจะต้องใช้วิธีการเหล่านั้นในการทำกิจกรรมของเขา

1.9 ช่วยพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงและมีสุขภาพดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาเพื่อสุขภาพ และกีฬามวลชนในมหาวิทยาลัยจะช่วยให้ นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสออกกำลังกายเพื่อการมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี

1.10 ช่วยพัฒนาจิตใจทั้งทางด้านจริยธรรม และสุนทรียภาพกิจกรรมประเภท ศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ นิสิตนักศึกษาที่จิตใจอ่อนโยนและสร้างความรื่นรมย์ให้แก่สังคม

2. ประโยชน์ต่อชุมชนและมหาวิทยาลัย

วิจิตร ศรีสะอ้าน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า นอกจากกิจกรรมนักศึกษาให้ประโยชน์ต่อชุมชนและมหาวิทยาลัยอีกหลายประการดังต่อไปนี้

2.1 ก่อให้เกิดความเข้าใจ ในกรณีกิจกรรมนักศึกษาความสัมพันธ์ที่กระหว่าง นิสิตนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่มีความสนใจในกิจกรรมจะมีความสัมพันธ์แบบเป็นกันเองมากกว่า เพราะกิจกรรมก่อให้เกิดสถานการณ์ที่ทุกฝ่ายช่วยกันสุขด้วยกัน

2.2 ช่วยลดอคติความลำเอียงระหว่างบุคคล เพราะส่วนใหญ่จะเกิดมาจากความแตกต่างกันในทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาพูด วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ กิจกรรมนักศึกษาสามารถช่วยให้นิสิตนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันได้ทำงานร่วมกันได้

2.3 สร้างความรักความผูกพันระหว่างนักศึกษา กับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกับชุมชนและนักศึกษา กับชุมชน กิจกรรมนักศึกษาส่วนหนึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างนักศึกษามหาวิทยาลัยและชุมชนได้ดี เช่น กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา ฯ

2.4 ส่งเสริมเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมนักศึกษาในบางเรื่อง เช่น เรื่องศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ที่ซึ่งมหาวิทยาลัยมีศักยภาพที่จะช่วยทะนุบำรุงได้

3. ประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษาที่เกิดต่อการบริหารมหาวิทยาลัย

วิจิตร ศรีสะอ้าน (ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศึกษามีประโยชน์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยหลายประการดังนี้

3.1 ทำให้การบริหารหลักสูตรและการสอนสมบูรณ์ขึ้น กิจกรรมนักศึกษา คือ ส่วนประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาบัณฑิตที่พึงประสงค์

3.2 ลดปัญหาด้านความประพฤติของนิสิตนักศึกษา เนื่องจากนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีการพัฒนาการทางจิตวิทยาอยู่ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่นตอนปลายกับวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งมีลักษณะที่อาจมีปัญหาด้านความประพฤติได้ดังนี้

- ต้องการหาคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน
- เป็นคนมีอุดมคติและปรารถนาจะให้สภาพสิ่งรอบตัวเป็นไปตามอุดมคติของตนเอง
- มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่าง
- ต้องการค้นพบค้นหาตัวเองให้พบ และปรารถนาจะเป็นตัวของตัวเอง
- มีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย
- มีความคิดเรื่องการมีเพื่อนต่างเพศอย่างจริงจัง
- มีความสนใจที่จะช่วยเหลือสังคมให้ได้รับความเป็นธรรมและเกิดความเจริญ

3.3 สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างนักศึกษา กับนักศึกษา บุคลากรกับบุคลากร และนักศึกษา กับบุคลากร กิจกรรมนักศึกษาจะช่วยให้บุคคลภายในมหาวิทยาลัยเดียวกันไม่ว่า นิสิตนักศึกษาหรือบุคลากร ได้มีเป้าหมายร่วมกัน

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาที่จัดในสถาบันอุดมศึกษามีมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละสถาบัน โดยยึดหลักและแนวการดำเนินการจัดกิจกรรมตามมติของคณะมนตรี เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2522 ซึ่งได้เสนอแนะให้แต่ละสถาบันสนับสนุน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามความสนใจ ของนักศึกษาและการบำเพ็ญประโยชน์เป็นหลัก(ทบวงมหาวิทยาลัย , 2522, ที่ ทม 0100/162 – 174) เพื่อให้การจัดกิจกรรม

นักศึกษาเป็นไปในทางเดียวกัน ทบวงมหาวิทยาลัย (2521 : 40) ได้กำหนดประเภทและขอบเขตการจัดกิจกรรมนักศึกษาในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีขอบเขตดังนี้
 - 1.1 เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ และรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม
 - 1.2 เพื่อสนับสนุนนักศึกษาให้สนใจและมีโอกาสศึกษาเพื่อให้เกิดความชำนาญและมีสุนทรียภาพในศิลปะด้านต่าง ๆ อันไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงาม
2. ด้านกีฬา กิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีขอบเขตดังนี้
 - 2.1 ส่งเสริมให้นักศึกษาเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพอนามัย และพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 2.2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ฉันมิตรความมีน้ำใจนักกีฬาทั้งผู้เล่น และผู้ชม
 - 2.3 เพื่อเผยแพร่ความเข้าใจเกี่ยวกับกีฬา
 - 2.4 เพื่อยกมาตรฐานกีฬาให้สูงขึ้น
 - 2.5 จัดให้มีการแข่งขันกีฬาระดับต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะด้านกีฬา
3. ด้านวิชาการ กิจกรรมในด้านนี้ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้านวิชาการอันควรได้รับการส่งเสริมให้มีอิสระในด้านความคิดแต่ต้องอยู่ในขอบเขต โดยมีความสมดุลย์ในด้านความคิดต่าง ๆ
4. ด้านบำเพ็ญประโยชน์ การจัดกิจกรรมควรอยู่ในขอบเขตดังนี้
 - 4.1 ให้นักศึกษาใช้เวลาว่างเพื่อพัฒนาตนเองให้พร้อมเพื่อประโยชน์ต่อสังคม
 - 4.2 ให้นักศึกษามีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม
 - 4.3 ปลูกฝังให้นักศึกษาตระหนักในภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องมีต่อสังคมอันจะเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ
 - 4.4 ส่งเสริมให้มีการบำเพ็ญประโยชน์ต่อหมู่คณะและประเทศชาติ

หลักการบริหารกิจกรรมนักศึกษา

วิจิตร ศรีสะอ้าน (ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาที่เหมาะสมน่าจะมีลักษณะต่อไปนี้

1. ผู้บริหารควบคุมหลักการและนโยบาย
2. ดูแลให้กิจกรรมนักศึกษาเป็นปัจจัยเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดขึ้นในเวลาว่างจากการเรียน
3. ผู้บริหารจะต้องดูแลเพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรมนักศึกษาทุกกิจกรรมจะต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมที่ดี

4. ผู้บริหารกับอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาจะต้องเข้าใจและยึดมั่นในนโยบายเดียวกันของมหาวิทยาลัย
5. กิจกรรมนักศึกษาที่ดีคือ กิจกรรมที่เกิดจากการคิดริเริ่มของนิสิตนักศึกษา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชักจูง ส่วนในการลงมือดำเนินกิจกรรมนั้น เป็นของนิสิตนักศึกษา โดยมีมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุน ส่วนทางด้าน การประเมินผลอาจารย์ที่ปรึกษาและนิสิตนักศึกษาควรมีส่วนร่วมในการประเมิน กิจกรรมนักศึกษาด้วยกัน
6. ต้องจัดเวลาให้แก่กิจกรรมนักศึกษาให้เหมาะสม จะต้องเกิดขึ้นในเวลาที่นักศึกษาว่างจากการศึกษาเล่าเรียน
7. นิสิตนักศึกษาไม่ได้ชอบกิจกรรมนักศึกษาทุกคน ดังนั้น ผู้บริหารจึงควร ดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมตามสมควร
8. มีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบตามลำดับชั้นตอน
9. มหาวิทยาลัยอาศัยกิจกรรมนักศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์
10. ผู้บริหารควรใช้หลักการเสริมกำลังใจ โดยการให้รางวัลและเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่นิสิตนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักศึกษาตามความเหมาะสม

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องอาชีพ

2.1 ความหมาย

เพ็ชร ฐะวิเชตร (254) อาชีพ หมายถึง งานหรือภาระหน้าที่ที่มนุษย์ต้องทำสม่ำเสมอหรือประจำด้วยความถนัด ความสนใจ ความรู้ความสามารถประสบการณ์ หรือการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ โดยมีผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ความพึงพอใจของบุคคลที่ได้กระทำความสำเร็จของตนเอง และองค์กรหรือกลุ่มหรือในรูปของค่าตอบแทนที่เป็นเงินทองหรือสิ่งของต่างตอบแทนหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันหรือการได้รับการยกย่องมีชื่อเสียงและเครือข่ายเพื่อนฝูงในสังคม

อาชีพ หมายถึง การทำงานซึ่งมีผลตอบแทนออกมาในรูปของรายได้ เพื่อบุคคลที่ประกอบอาชีพนำไปดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว โดยงานที่ทำได้เป็นงานสุจริตก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

สถิติแห่งชาติ (2542: 2) อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ หรือมีหน้าที่ความรับผิดชอบในปัจจุบัน เช่น เสมียน อาจารย์ พนักงานบัญชี ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างเขียนภาพ นักสถิติ เป็นต้น

2.2 ประเภทของอาชีพ

อาชีพสามารถแบ่งออกได้เป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 2 ลักษณะ คือ

1) งานอาชีพที่ทำให้ผู้อื่น (Work for Others/Organization) งานอาชีพที่ทำให้ผู้อื่นหรือเป็นลูกจ้าง/พนักงานให้กับองค์กรที่เป็นของรัฐบาลหรือองค์กรธุรกิจเอกชนหรือองค์กรการกุศลสาธารณะต่าง ๆ เช่น องค์กรช่วยเหลือผู้พิการ องค์กรทหารผ่านศึก องค์กรนานาชาติ เช่น สโมสรโรตารี โลออนท์ สมาคมชมรม ฯลฯ ในการทำงานให้ผู้อื่นนี้จะมีผลตอบแทนที่ได้รับขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถประสบการณ์ตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ ซึ่งผลตอบแทนอาจปรากฏในรูปของค่าตอบแทนเงินเดือน ค่าจ้างค่าสัมมนาคุณ บัตรอภินันทนาการ โบนัสคุณ เกียรติบัตร การทำงานให้ผู้อื่นนี้จะต้องผ่านเข้าไปทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสมัครงาน มีการฝากงานให้ไปทำ การถูกเชิญให้ไปทำงาน โดยภาระงานที่แน่นอนชัดเจนเป็นการทำงานตามนโยบายขององค์กร หรือ ทำงานตามคำสั่ง การทำงานให้องค์กรหรือทำให้ผู้อื่นนี้บุคคลมีการเติบโตหรือความก้าวหน้าในสายงานอาชีพตามลำดับขึ้นอยู่กับระยะเวลาทำงานหรือความสามารถหรือสิทธิบางอย่าง

2) งานอาชีพอิสระ (Self-Employment) งานอาชีพอิสระนี้เป็นการทำงานที่ไม่ต้องมาสมัครงานแต่เป็นการทำงานที่เกิดจากการตัดสินใจของผู้ที่จะกระทำเพื่อทำให้ตนเองหรือทำด้วยตนเองเป็นการจ้างตนเองโดยอาศัยปัจจัยความรู้ความสามารถ โอกาสจังหวะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิตการฝึกฝนการเพิ่มพูน พัฒนาตนเองการลงทุนด้วยตนเองอาจเป็นทุนทรัพย์ของตนเองหรือครอบครัวหรือการกู้ยืมจากผู้อื่นหรือสถาบันการเงินด้วยการค้ำประกันตนเองมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง และขยายกิจการด้วยการจ้างงานให้ผู้อื่นมาทำงานบางอย่างให้ เช่น จ้างมาเป็นลูกมือกิจการของงานอาชีพอิสระมีขนาดตั้งแต่เล็ก กลาง และขนาดใหญ่ ตามความพึงพอใจหรือทุนทรัพย์และความสามารถของผู้ดำเนินกิจการนั้น ๆ ในปัจจุบันการประกอบอาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัวได้รับความสนใจ และยอมรับมากขึ้นจากประชาชนทั่วไปที่เคยทำงานให้ผู้อื่นหรือองค์กรอื่น ๆ มาก อันได้หันมาประกอบอาชีพอิสระเสริมรายได้

จากการทำงานที่เป็นอาชีพหลักหรือกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการถูกเลิกจ้างจากการออกจากงานด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม เช่น ออกจากงานตามโครงการเกษียณก่อนอายุราชการ การลดกำลังคน การเลิกกิจการ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาทำงานแทนคนเป็นคนต่างก็หันมาประกอบอาชีพอิสระกันมากขึ้นรวมถึงตลอดถึงนักเรียน นักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาหรือจบการศึกษาแล้วได้มุ่งมาให้ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระแทนที่จะเข้าไปทำงานในแหล่งงานต่าง ๆ เหมือนอดีต

เป็นที่ยอมรับกันว่าในปัจจุบันนี้ตลาดแรงงานนั้นเริ่มจำกัด การเลือกบุคลากรจะมีความพิถีพิถันเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ที่หลากหลายโดยเฉพาะมีความรู้ และทักษะที่สามารถจัดการกับเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ต่าง ๆ ได้มีทักษะด้านภาษาต่างประเทศ คือภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ที่จำเป็น อาทิ จีนกลาง ญี่ปุ่น หรือภาษาประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ดังนั้นโอกาสในการทำงานให้ผู้อื่นหรือองค์กรต่าง ๆ ก่อนข้างยากมากขึ้น

2.3 การวางแผนอาชีพ (Career Planing)

การวางแผนอาชีพ คือ การคิดคาดคะเนและเตรียมการไปข้างหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของอาชีพที่ต้องการหรือคาดหวังไว้ การวางแผนอาชีพนี้บุคคลแต่ละคนจะต้องกำหนดอาชีพให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความชอบ ความถนัดของตนมากที่สุดจึงจะเป็นประโยชน์สูงสุด

การวางแผนอาชีพส่วนใหญ่ เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลแต่บางคนอาจมี พ่อแม่ ผู้ปกครอง ช่วยวางแผนอาชีพตั้งแต่ในระหว่างการเรียน หรือการเลือกอาชีพเมื่อจบการศึกษาส่วนบางคนอาจมีการวางแผนด้วยตนเองล้วน ๆ หรือบางคนทำงานแล้วในองค์กรมีการวางแผนในขณะที่ทำงานไปสักระยะหนึ่งบางคนนั้นอาจได้ รับการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือหัวหน้าด้วยการวางแผนรวม เพื่อให้เป็นผู้สืบทอดตำแหน่ง (Successor) ต่อไปในอนาคต การวางแผนอาชีพจะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกเส้นทางการดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง การวางแผนอาชีพย่อมดีกว่าการปล่อยให้ชีวิตดำเนินไปแบบวันต่อวัน (Day to Lifestyle) อย่างไรก็ตามการวางแผนอาชีพจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยบางอย่างได้แก่ (1) พื้นฐานของตัวบุคคลตั้งแต่สภาพตัวตนของบุคคลนั้นนิสัยใจคอบุคลิกภาพพื้นฐาน ครอบครัว ระดับการศึกษา (2) โอกาสและจังหวะในอาชีพหรือได้มาซึ่งตำแหน่ง (3) สภาพแวดล้อมทางสังคมหรือขององค์กรที่สังกัด

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพ

ปิยวรรณ โกศลบุญ (2546 : 25 - 29) ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg's Theories of Vocational Development) อีลี กินซ์เบิร์ก ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพขึ้นเป็นทฤษฎีแรก โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในระดับอายุต่างกัน และสรุปหลักของกระบวนการเลือกอาชีพ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการพัฒนาการที่ต่อเนื่อง ซึ่งใช้เวลานานกว่า 10 ปี
2. กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการที่ผสมผสานความต้องการของบุคคลที่จะเลือกอาชีพให้สนองความต้องการ ความสนใจและเหมาะสมกับความถนัด ความสามารถของเขาให้มากที่สุดกับการตระหนักถึงโอกาสที่จะได้นำไปประกอบอาชีพนั้น ๆ
3. กระบวนการเลือกอาชีพเป็นขั้นตอนไม่ย้อนกลับ คือเมื่อพัฒนาแล้วจะไม่ย้อนกลับ ไปมีลักษณะเช่นขั้นต้น ๆ อีก
4. เป็นขั้นตอนพัฒนาเชื่อมโยงในแต่ละวัย ไม่ใช่เป็นการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว
5. พัฒนาการด้านอาชีพได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบต่อไปนี้

- 5.1 องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง เช่น ความสามารถความถนัดของบุคคล โอกาสในสังคม
- 5.2 องค์ประกอบด้านการศึกษาจะทำให้สามารถเลือกอาชีพได้ในขอบเขตกว้างขวางอย่างน้อยเพียงใด คือ ถ้าได้รับการศึกษามากช่องทางเลือกประกอบอาชีพก็มีมาก
- 5.3 องค์ประกอบด้านอารมณ์ เช่น อยากเป็นนักแสดงเพราะมีอารมณ์ ผันว้างได้แต่งตัวสวย
- 5.4 องค์ประกอบเกี่ยวกับค่านิยมของบุคคล

กินซ์เบิร์ก แบ่งการเลือกอาชีพออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะเวลาเพื่อฝัน (Period of Fantasy Choice) ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กมีอายุประมาณ 6 -10 ปี เด็กคิดฝันว่า โตขึ้นอยากจะเป็นอะไร โดยได้รับอิทธิพลจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ ฯลฯ และคิดเพื่อฝันว่า อยากจะเป็นแพทย์ พยาบาล นายอำเภอ ครู นักธุรกิจ ฯลฯ โดยยังไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปได้ และความสามารถของตน

2. ระยะเวลาเลือกอาชีพโดยยังไม่ตกลงใจแน่นอน (Period of Tentative choice) ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กมีอายุประมาณ 11 – 15 ปี เด็กจะพิจารณาเลือกอาชีพจากลักษณะของตนเอง บางทีจากลักษณะอาชีพ เช่น พิจารณาจากความสามารถ ความถนัด ค่านิยม ความสนใจของตนเอง โดยไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบหรือสภาพการณ์อื่น ๆ ได้ทั่วถึง เช่น มีความถนัดด้านวาดภาพจึงเลือกอาชีพจิตรกร ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการตลาดแรงงานเกี่ยวกับอาชีพนี้

3. ระยะเวลาตามสภาพความเป็นจริง (Period of Realistic Choice) ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลอายุประมาณ 17 – 20 ปี เป็นระยะที่บุคคลจะพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และจะพิจารณาตามสภาพเป็นจริง ไม่ใช่การเพื่อฝัน ระยะนี้ยังได้แบ่งย่อย ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 3.1 ระยะเวลาสำรวจอาชีพ (Exploration) เป็นระยะที่บุคคลจะสำรวจอาชีพว่า อาชีพใดจะเหมาะสมกับเขา เช่น วิชาเลือกในโรงเรียน หรือหาประสบการณ์ในการทำงาน/ฝึกงาน
- 3.2 ระยะเวลาการรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Crystallization) ระยะนี้เป็นขั้นที่บุคคลพร้อมที่จะเลือกอาชีพ เนื่องจากได้ฝึกความคิดในเรื่องนี้ไว้พอสมควร
- 3.3 ระยะเวลาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (Specification) จะเป็นการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง ไม่ใช่ตกลงใจกว้าง ๆว่าจะประกอบอาชีพด้านใดเท่านั้น เช่น ไม่ใช่คิดแต่เพียงว่าจะประกอบอาชีพสาขาวิทยาศาสตร์ แต่ระบุว่าเลือกอาชีพเทคนิคการแพทย์

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพซูเปอร์ (Super's Theory of Vocation Development)

โดแนลด์ อี. ซูเปอร์ (Donald E. Super) ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพโดยมีหลักการ ดังนี้

1. พัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากความสนใจในอาชีพ ความสามารถของบุคคล ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์ดังนั้น การเลือกและการปรับตัวในอาชีพจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่อง
2. คุณสมบัติของแต่ละคนเหมาะกับอาชีพได้หลายอย่าง เช่น คนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น อาจประกอบอาชีพ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ หรือคนที่มีความถนัดการคำนวณ อาจประกอบอาชีพ วิศวกรหรือนักบัญชี คนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อาจประกอบอาชีพนักแสดงหรือสถาปนิก
3. บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจและบุคลิกภาพ
4. ลักษณะของแบบฉบับอาชีพ (Career Pattern) ขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว ความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกลักษณะ และโอกาสที่แต่ละบุคคลจะได้รับตลอดจนการปรับตัวในอาชีพ
5. พัฒนาการด้านอาชีพจะทำได้โดยการส่งเสริมให้ได้พัฒนาการความสามารถให้เต็มที่และให้ได้รู้สภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะของตนเองและสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้เข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้
6. มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาตนเองของบุคคลเป็นการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และได้ประเมินการกระทำของตนเองว่าสิ่งใดเด่นหรือด้อย
7. การที่บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และในชีวิตขึ้นอยู่กับการที่บุคคลนั้นได้ทำงานตรงกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยม
8. การพิจารณาตนเองได้ก่อตัวขึ้นแล้วในระยะก่อนวัยรุ่น และชัดเจนในระยะวัยรุ่น และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพิจารณาอาชีพของบุคคล
9. องค์ประกอบเกี่ยวกับความจริงทั้งหลาย มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น
10. การเลือกอาชีพและระดับของอาชีพสัมพันธ์กับสติปัญญาสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ระดับการศึกษา ความต้องการของตลาดแรงงาน
11. การประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นการเพิ่มพูนความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองในทางที่ดี
12. การประกอบอาชีพของบุคคลเป็นการกำหนดวิถีชีวิต

ซูเปอร์ได้นำหลัก “งานตามขั้นพัฒนาการ” (Developmental Tasks) ของอาร์ เจ ฮาร์วิก เฮทส์ (R. J. Harvighurst) มาอธิบายกระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลด้วย

“งานตามขั้นพัฒนาการ” หมายถึง พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของบุคคลซึ่งเกิดขึ้นในแต่ละช่วงของชีวิตของบุคคล ถ้าพัฒนาการนั้น ๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่นจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความสุข ความมั่นใจ และกำลังใจที่จะปรับตัวในขั้นต่อไป แต่ถ้าพัฒนาการขั้นนั้น ๆ ประสบอุปสรรคไม่สามารถดำเนินไปด้วยดีจะทำให้บุคคลนั้นเป็นทุกข์เกิดปัญหา และพัฒนาการขั้นต่อไปจะดำเนินไปด้วยความลำบาก พัฒนาการเหล่านี้เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องกระทำให้สำเร็จในแต่ละช่วงของชีวิต พัฒนาการบางอย่างจะเกี่ยวพันกับด้านร่างกาย เช่น การพัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวร่างกาย พัฒนาการบางด้านเกี่ยวกับการดำรงชีพของบุคคล เช่น การเตรียมตัวในการเลือกประกอบที่สุจริตเพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมต่อไป

ซูเปอร์ได้อธิบายงานตามขั้นพัฒนาการด้านอาชีพ (Vocational Developmental Tasks) ของบุคคลในวัยรุ่นและผู้ใหญ่ไว้ดังนี้คือ

งานตามขั้นพัฒนาการด้านอาชีพของวัยรุ่น

1. การพัฒนาความสามารถและสติปัญญา
2. การพัฒนาการสร้างนิสัยในการทำงานที่ดี มีความรับผิดชอบในการทำงาน รู้จักร่วมมือ
3. การเลือกหลักสูตร เลือกวิชาเรียน เลือกกิจกรรมให้เหมาะสม ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนการเลือกอาชีพ
4. การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง การพึ่งตนเอง

งานตามขั้นพัฒนาการด้านอาชีพของวัยรุ่นหนุ่มสาว

1. การเลือกการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ
2. การเลือกหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา (ถ้าบุคคลนั้นศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา)
3. การเลือกอาชีพที่เหมาะสม
4. การพัฒนาทักษะในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของทีเดอแมนและโอฮารา (Tiedeman & O'Hara)

ทีเดอแมนและโอฮารา ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพว่า พัฒนาการทางอาชีพเป็นกระบวนการที่มีเหตุผล ดังนั้นก่อนที่บุคคลจะเลือกวิชาเรียนหรือเลือกอาชีพ จะต้องมีการสำรวจตนเองเสียก่อน เพื่อที่บุคคลจะได้มีการวิเคราะห์แยกแยะรายละเอียดเกี่ยวกับตนเอง และก่อตัวเป็นความคิดที่ใช้ในการเลือกอาชีพ และพัฒนาการทางอาชีพยังเป็นกระบวนการจัดระบบการลอกเลียนแบบการทำงานโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิภาพส่วนตัวกับสังคม และยังได้อธิบายพัฒนาการด้านบุคลิภาพของบุคคลไว้ว่า เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลสร้างความแตกต่างและสร้างความกลมกลืนในสังคม สิ่งแรกที่เขาสนใจคือ วิถีทางที่บุคคลแต่ละได้แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์บุคคล

ออกมา หรืออาจอธิบายได้อีกลักษณะหนึ่งว่า บุคคลได้แสดงตัวออกมาอย่างแตกต่างจากบุคคล (Differentiation) ประการที่สองสิ่งที่เขาสนใจคือ ความกลมกลืน (Integration) วิธีการที่บุคคลปรับตนเองให้เข้ากับบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวเขา ด้วยเหตุนี้จะทำให้บุคคลเป็นที่ยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

แนวความคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของทีเคอแมนและไอฮารา คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและอาชีพ โดยถือว่าเป็นกระบวนการพัฒนาการเลือกอาชีพ ความคิดนี้เป็นไปทำนองเดียวกันกับซูเปอร์ กล่าวคือ พัฒนาการทางอาชีพของบุคคล เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระยะเวลายาวนานของชีวิต ในด้านอาชีพของบุคคลแต่ละคนนั้นจะพบว่า ถ้าเขาไม่ถูกควบคุมพฤติกรรมมากจนเกินไป จะช่วยให้บุคคลมีความเหมาะสมกับรูปแบบของชีวิตกว้างขวางขึ้น ในทฤษฎีของทีเคอแมนและไอฮาคานั้น ได้ใช้คำว่าเอกลักษณ์ แห่งตน (Ego Identity) เพื่ออ้างถึงคุณค่าส่วนบุคคล ค่านิยมและสัมพันธภาพที่แต่ละคนสร้างความกลมกลืนอย่างกว้างขวางในสังคม เอกลักษณ์แห่งตนก่อรูปร่างขึ้นมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบสามประการ คือ

1. การก่อรูปร่างทางสรีระ
2. การสร้างเอกลักษณ์ทางด้านจิตใจและสังคม
3. วัฒนธรรมย่อยในสังคมที่เขาอาศัยอยู่

จากทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า พัฒนาการทางอาชีพ เป็นกระบวนการจัดระบบลอกเลียนแบบการทำงาน โดยผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัวและสังคม บุคลิกภาพของบุคคลที่แสดงออกจะแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์บุคคล ซึ่งเรียกว่าเอกลักษณ์แห่งตน (Ego Identity)

2.5 การบริหารจัดการงานอาชีพ (Managing Career)

การบริหารจัดการงานอาชีพนั้นเป็นทั้งเรื่องส่วนบุคคล และองค์กรที่จะต้องกระทำ เพื่อให้บุคคลหรือบุคลากร ประสบความสำเร็จในอาชีพและสร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กรการบริหารจัดการงานอาชีพตามโมเดลของ Edgar.H.Schein (1985) อ้างในคณีย์ เทียนพูน (2540) เสนอแนวทางการบริหารอาชีพตามวงจรอาชีพ (Career Cycle) ว่าในองค์กรมีการเคลื่อนย้ายลักษณะงานหรือตำแหน่งในสายอาชีพตามวงจรอาชีพ

1. การหมุนเวียนงาน (Rotation/Move) การหมุนเวียนงานเพื่อสร้างให้บุคลากรได้เกิดการเรียนรู้ งานอย่างเป็นระบบและสามารถทำงานได้อย่างมีทักษะที่หลากหลาย (Multi-Skills) ซึ่งคุณสมบัตินี้้องค์กรมีความต้องการจากบุคลากรมาก
2. การเลื่อนตำแหน่งที่สูงหรือมีความรับผิดชอบมากขึ้นเพื่อการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากกว่าเดิม
3. การลาออก ซึ่งอาจมีหลายสาเหตุด้วยกันทั้งที่เป็นสาเหตุส่วนบุคคลและสาเหตุจากองค์กร

2.5.1 การบริหารจัดการงานอาชีพด้วยตนเองหรือส่วนบุคคล

การบริหารจัดการงานอาชีพด้วยตนเอง หรือส่วนบุคคลนี้เริ่มต้นด้วยการวางแผนอาชีพบนพื้นฐาน ความรู้ ความสามารถและความถนัด ความสนใจ ความชอบ ความรัก ความพึงพอใจ ด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบด้านและต้องนำเอาสถานการณ์ทางธุรกิจมาพิจารณาด้วยไม่ว่าจะเป็นงานอาชีพทำให้ผู้อื่นหรืองานอาชีพอิสระก็มีจำนวนมาก

2.5.2 การบริหารจัดการงานอาชีพโดยองค์กร

การจัดการงานอาชีพขององค์กร คือ การที่องค์กรให้พนักงานหรือบุคลากรมีความพึงพอใจในตำแหน่งหรือหน้าที่ที่องค์กรมอบหมายให้ทำอาจไม่ใช่ เรื่องที่ดีนักเพราะจะต้องประสานกับความพึงพอใจของพนักงานหรือบุคลากรด้วยเช่นกัน นั่นคือ องค์กรจะต้องสร้างสายอาชีพการทำงานใหม่ มีคุณค่า มีความรู้สึกเป็นเกียรติยศและมีรายได้ที่เพียงพอแก่การยังชีพในสภาพสังคมปัจจุบัน ดังนั้น องค์กรจะต้องมีการวิเคราะห์อาชีพ (Job Analysis) การออกแบบโครงสร้างการบริหารจัดการ (Management Structure) และโครงสร้างเงินเดือน (Salary Structure) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี (Good Culture) และต้องประชาสัมพันธ์หรือสร้างภาพพจน์องค์กรให้ดี (Good Image) เป็นที่ยอมรับทั้งภายในองค์กรและสังคมทั่วไป ดังนั้นความรู้เรื่องการบริหารจัดการอาชีพจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งเฉพาะบุคคลและองค์กร โดยหากเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลแล้วนั้นบุคคลแต่ละคนจะต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการอาชีพหรือความก้าวหน้าและต้องบริหารจัดการอาชีพอย่างเป็นระบบและเหมาะสมด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจแล้วมีการกระทำเพื่อที่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานต่อไป

ถ้าหากการบริหารจัดการอาชีพเป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรแล้วจะมีความหมายครอบคลุมถึงกิจกรรมและโอกาสทุกอย่างที่องค์กรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้องค์กรมีความมั่นใจและเป็นหลักประกันว่าองค์กรสามารถมีกำลังคนเกินกว่าที่จำเป็น และต้องการใช้นาคนดซึ่งรวมทั้งการสรรหา (Requirement) การคัดเลือก (Selection) การประเมินผลงาน (Work Performance Appraisal) และการสร้างทายาทคือผู้สืบทอดตำแหน่ง (Successor)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ

เมตตา นพประดิษฐ์ (2525: 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามผลบัณฑิต พอสรุปได้ว่า ธรรมชาติของคนเมื่อทำงานเสร็จแล้วก็อยากจะทราบว่าผลงานนั้นอย่างไร ดีหรือไม่ การตรวจสอบจะช่วยทำให้การทำงานในครั้งต่อไปพัฒนาดีขึ้นเรื่อย ๆ ในการเรื่องการติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษาก็เช่นเดียวกัน นับเป็นการตรวจสอบผลงานที่จะทำให้ สถาบันการศึกษาได้ประเมินหลักสูตรทราบถึงจุดดี จุดบกพร่อง ได้ทราบถึงปัญหาต้องการ ความจำเป็นของสังคมและของผู้สำเร็จการศึกษา

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2527 : 370 – 374) ได้ทำการวิจัยแนวกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2526 – 2530) โดยศึกษาจากผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมกิจกรรมเสริมหลักสูตรนักศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้นำกิจกรรมนักศึกษาและนักศึกษา

ทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจากทุกภาคของประเทศ พบว่า นักศึกษาที่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมนักศึกษาและนักศึกษาทั่วไป มีทัศนคติต่อกิจกรรมที่สอดคล้องกันว่า กิจกรรมนักศึกษาโดยทั่วไปช่วยสร้างความสามัคคี และช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ กิจกรรมด้านกีฬาเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ และเป็นผู้มีระเบียบวินัย กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษามีระดับจริยธรรมที่ดีขึ้น ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและมีทักษะในด้านศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาช่วยให้เข้าใจความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยจากสภาพจริง ช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ทางวิชาการของตนในการพัฒนาชนบท

ชัยวิชญ์ ภูงามทอง (2529: 48) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามผลว่า เป็นการติดตามเป็นการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่การศึกษาเรื่องราวกับการทำงานหรือการศึกษา ต่อผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นว่ามีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ที่ได้ รับจากสถาบันของตนมากน้อยเพียงใดมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง อันเป็นการประเมินผลการจัดการเรียน การสอนของสถาบันการศึกษานั้น นอกจากนี้ยังเป็นการติดตามผลว่าเขาประสบความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวในการเรียนต่อหรือการทำงานอย่างไร

สำเนา ขจรศิลป์ , 2538 (อ้างถึงในวิลาสินี เพชรขาว 2543 : 1) ได้กล่าวว่า การทำกิจกรรมนักศึกษาทำให้นักศึกษาเกิดทั้งการเรียนรู้ ทักษะและประสบการณ์อย่างมากมาย ซึ่งทักษะและประสบการณ์ ชีวิตหลายอย่างไม่สามารถเรียนได้ในชั้นเรียน กิจกรรมนักศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษา ทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาจัดกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่าง ๆ มาเป็นเวลาช้านาน

จากการศึกษาของ นลินี กิติเวชกุล (2533 หน้า 85 - 86) พบว่านักศึกษาที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมสโมสรนิสิตจุฬาฯ (กิจกรรมส่วนกลาง) มีความเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง ร้อยละ 52.9 ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยร้อยละ 54.5 และก่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ร้อยละ 52.7 ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่าเนื่องจากประสบปัญหา ด้านการเรียนจนไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม ร้อยละ 47.9 และลักษณะของกิจกรรมไม่สอดคล้องตามความต้องการ ร้อยละ 34.2

นอกจากนี้ ฮัทช และ สเตปเฟล (Hatch และ Steffire, 1965: 336 อ้างถึงใน ชนะศรีวิหค 2537: 48) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามผลว่า การติดตามผลจะมีความสำคัญต่อด้านต่าง ๆ คือ การปรับปรุงหลักสูตร การเร่งเร้าให้การปรับปรุงการเรียนการสอนที่ดีขึ้น เพิ่มคุณค่าของการแนะแนว เป็นการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

กาลิช และเบิร์ตส์ (Kalish and Betes . 1960 : 292 - 299) ได้สำรวจทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฮาวาย (University of Hawaii) เพื่อค้นหาทัศนคติของนักศึกษาต่อกิจกรรมนักศึกษาและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำและการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ผลการศึกษาปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความถนัดทางวิชาการกับการให้ความร่วมมือและการเป็นผู้นำกิจกรรม แต่พบว่าการมีความรู้และการสนใจในกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการให้ความร่วมมือ การเป็นผู้นำและการมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมนักศึกษา

แฮร์โรลด์ (Harrold . 1967 : 2782 - A) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมการจัดกิจกรรมนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อค้นคว้าหาหลักเกณฑ์ซึ่งจะใช้ควบคุมกิจกรรมนักศึกษาขึ้นวิธีดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยได้ประชุมปรึกษากับนักศึกษา คณาจารย์ และผู้บริหาร ความคิดเห็นที่บุคคลเหล่านี้แสดงออกในการประชุมปรึกษา ใช้เป็นข้อมูลในการสังเคราะห์ โดยคำนึงถึงการควบคุมกิจกรรมนักศึกษาเป็นเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ การปลูกฝังสร้างเสริมพัฒนาการ และส่งเสริมบุคลิกภาพทุกด้านของนักศึกษา โดยนโยบายการควบคุมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยควรขึ้นอยู่กับเหตุและผลทางคุณธรรม วัฒนธรรม และภูมิหลังของนักศึกษามากกว่ากฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย

ราสเกนส์ (Raskens.1960 : 110 - 114) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นผู้นำกิจกรรมนักศึกษาในขณะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและภายหลังที่ได้ออกไปแล้ว เพื่อหาข้อมูลมาสนับสนุนคุณค่าของการให้ความร่วมมือในการเป็นผู้นำกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิต เมื่อออกจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว การศึกษาครั้งนี้ได้สร้างแบบสอบถามส่งไปยังผู้ที่จบจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งรัฐไอโอวา (Iowa State University) จำนวน 1,622 คน ซึ่งปรากฏว่ามีผู้ส่งแบบสอบถามกลับคืนและใช้ได้จำนวน 896 ชุด แบบสอบถามนั้นสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในชุมชน เกียรติ และรางวัลที่ ข้อมูลอันนี้นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เป็นตัวแปร เช่น หน้าที่ต่าง ๆ ที่เคยรับผิดชอบในมหาวิทยาลัย หลักสูตร ขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เคยเรียนมา คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาว่า การเป็นผู้นำกิจกรรมนักศึกษาสามารถทำนายความสำเร็จในการเป็นผู้นำชุมชนได้สูงกว่าทำนายด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังแสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้นำชุมชนภายหลังออกจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว ไม่เกี่ยวกับวิชาเอกที่เรียนมา ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากให้ข้อสนับสนุนอย่างมั่นใจว่าคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีประโยชน์อย่างมากในการดำเนินชีวิต